

Commentaar van Vereniging Vrienden van het Flevopark (VVF) op concept-Ambitiedocument Flevopark van 16 juni 2017

Verzonden per e-mail dd. 15 september 2017 aan:
projectleider Marianne Griffioen, Stadsdeel Oost

a) Commentaar algemeen

Langetermijnbeleid

De VVF pleit al jaren voor een langetermijnvisie op Flevopark en Nieuwe Diep, zodat een kader ontstaat voor beleidskeuzes en voor het beheer. Dat nu dit traject is ingezet door Stadsdeel Oost, heeft dan ook onze warme instemming. We willen graag betrokken blijven bij de uitwerking.

Groeiend aantal bezoekers én versterking ecologische waardes

Belangrijk uitgangspunt van het Ambitiedocument is de wens het park klaar te maken voor een groeiend aantal bezoekers. Ook de VVF vindt het positief dat steeds meer mensen het park bezoeken. Hun behoeften zijn divers: natuurbeleving; wandelen; sporten; horecabezoek; de speeltuin bij Flevor; zwemmen in Flevoparkbad of Nieuwe Diep; barbecuen, ontmoetingen en feestjes op de grasvelden. Tegelijk is het Flevopark een bijzonder park omdat de natuurwaardes er hoger liggen dan in het gemiddelde stadspark (met name door verbinding met de Diemerscheg en door de Joodse Begraafplaats als rustgebied). Wat de VVF betreft is de grote uitdaging voor de komende jaren om een toenemend gebruik gelijk op te laten gaan met behoud en waar mogelijk versterking van de ecologische waardes van het park. Ook het ambitiedocument heeft die tweeledige koers als rode draad, waar wij blij mee zijn. Op enkele onderdelen komt de VVF echter tot andere afwegingen tussen die beide ambities, zie ons gedetailleerdere commentaar hierna.

Verstoopt karakter

Op meerdere plekken in de tekst komt het idee terug dat het park te verstopt ligt en dat dit probleem via zichtlijnen en verbeterde entrees verholpen moet worden. Wij kijken hier anders tegenaan. De ideeën voor mooiere entrees steunen wij wel (zie hierna), maar het lijkt ons niet nodig meer zichtlijnen door het park heen te creëren. Als je het park van buiten naar binnen opener maakt, betekent dat ook het omgekeerde. En dan kijk je niet steeds op mooie zaken uit, bv de hoogbouw van het Sciencepark of de Zuiderzeeweg. De beslotenheid van het Flevopark is juist de charme, het geeft een verrassingseffect om ineens in zo'n mooi, natuurlijk park te komen, weg van de herrie en drukte van de stad. Een 'verstopte' ligging is voor de meeste parken een normale eigenschap, juist om de stad buiten te houden; zie bijvoorbeeld ook het Oosterpark en het Vondelpark, en de kloostertuinen van vroeger. De huidige boomsingels aan de randen van het Flevopark fungeren daarnaast ook als geluidswering. Dat het park oorspronkelijk volgens de klassieke parkideeën met zichtlijnen is uitgerust, betekent niet perse dat die weer moeten terugkeren; de natuur en de omringende stad ontwikkelen zich. De voorstellen voor enkele nieuwe asfaltpaden ter verbetering van zichtlijnen steunen we dan ook niet, en ook lijkt het ons niet aan de orde zichtlijnen door de Joodse Begraafplaats te creëren; ook daarvoor geldt dat de intieme beslotenheid van de plek juist de bekoring vormt.

b) Commentaar op de tien stappen

4.1 Basis op orde

- Het park wordt naar onze indruk goed schoongehouden. Wel is de capaciteit van de vuilnisbakken op drukke dagen te gering en blijft in de bosjes veel zwerfvuil achter (onder meer toiletpapier door het ontbreken van wc's).
- Het maaibeleid verdient heroverweging. Het Flevopark is belangrijk voor vlinders, bijen en andere insecten, en dat betekent dat waardplanten in hun bloeiperiode ontzien moeten worden.
- Op welke gedoogsituaties wordt op p. 23 gedoeld? Volgens § 2.8 kan het alleen gaan om boot en drijvend ponton bij Jeugdland. Graag gericht formuleren, zodat niet in een later stadium kan blijken dat hier nog andere zaken mee bedoeld waren. Overigens zijn wij van mening dat het betonnen ponton verwijderd zou moeten worden. Het past niet in de natuurlijke omgeving. De aanleg van een oeverpad is een mooie gelegenheid om het ponton op te ruimen.
- Nu het park meer als verblijfsruimte wordt gebruikt, is plaatsing van vaste openbare toiletten zeer urgent. Ook gezien de beperkte openingstijden van beide horecagelegenheden. Een logische plek voor openbare toiletten is de speeltuin. Van ouders horen we dat het erg hinderlijk is dat er geen gratis wc's zijn: kinderen mogen alleen bij Flevor naar het toilet als er een consumptie wordt gekocht.
- Meer drinkwaterfonteinjes plaatsen.

4.2 Groen raamwerk versterken, ecologische kansen benutten

Diversiteit

- Toevoegen van meer bloeiende planten (inheemse soorten) aan de randen van de ligweides en elders is een goed idee. Ook diversiteit aan stinsenplanten op peil houden. Ligweides daarnaast diverser maken door het aanplanten van wilde grassoorten. Boomspiegels met bloeiende planten maken rondom bomen. We denken graag mee over de soort beplanting, de plek ervan, het beheer en de combinatie met bijvoorbeeld een insectenhotel. Enkele zones met bloeiende planten (bijvoorbeeld een voorjaars- en een najaarszone) kunnen aantrekkelijke plekken zijn om te zitten, een boek te lezen, te tekenen of schilderen, of als ontmoetingsplek. Op deze plekken kunnen banken worden geplaatst.
- Meer eetbare vruchtdragende bomen en heesters is ook een mooi plan.
- Rododendrons horen niet in dit natuurlijke park thuis, ook niet bij de entrees. We stellen voor om de rododendrons te vervangen door heesters die de ecologie ten goede komen: bijvoorbeeld vlinderstruiken of struiken met besjes voor vogels (zoals vuurdoorns).
- We stellen voor op de ligweides verspreid enkele bomen toe te voegen. Het is fijn om daar meer schaduwplekken te hebben (ook vanwege de klimaatverandering). De open ruimtes moeten uiteraard groot genoeg blijven om te voetballen etc. Bij de keuze voor bomen kan gedacht worden aan bomen die in de herfst mooi verkleuren.

Blauwe ecologie

- Aandacht voor de natuurwaardes van Nieuwe Diep, de oeverzones rond vijvers en de sloten rondom de begraafplaats ontbreekt, terwijl hier bijzondere soorten watervogels en vissen voorkomen. Hier liggen ook ecologische kansen. Zie verder 4.5.

4.3 Ruimtelijke structuur en voorzieningen voorbereiden op groei gebruik

Paden en verlichting

- Oeverpad over een steiger naar Jeugdland is een heel leuk idee, mits de rietkraag ontzien wordt en vogels hier kunnen blijven broeden. Niet alleen leuk voor waterrecreatie, maar ook voor natuureducatie. En kan ertoe leiden dat meer ouders en kinderen vanuit het Flevopark op Jeugdland geattendeerd worden (Er komen ouders en kinderen uit heel Oost, maar indruk bestaat dat de groep uit de Indische Buurt ondervertegenwoordigd is.) Het oeverpad zou helemaal om Jeugdland heen kunnen lopen, mits dat niet conflicteert met de ecologische zone aan de kop van Jeugdland.
- Geen verbreding van paden svp! De huidige diversiteit van asfalt- en natuurpaden voldoet prima. In het verleden zijn juist paden versmald en zijn leempaden aangelegd om het natuurlijke karakter van het park te versterken. Ook voor hardlopen zijn onverharde paden prettig. Met meer geasfalteerde en/of bredere paden bestaat vooral het gevaar dat je meer fietsers aantrekt, terwijl het op dit moment juist zo prettig voor wandelaars is dat het park geen doorgaande fietsroute is. Het huidige pad tussen maalsloot en tuindershuisjes is heel pittoresk en geliefd bij wandelaars, dit moet zeker niet aangepast. Wat betekenen overigens hier die twee pijlen op de ontwerpkaart die staan voor verbinden, wat voor ingrepen zouden dat zijn?
- Dwars door de zuidelijke ligweides van het zwembad is een vorkvormig geasfalteerd pad ingetekend. Wij vinden dat de ligweides in het zomerseizoen alleen bij het zwembad in gebruik moeten zijn, dus in onze ogen kan dit pad niet. De vork is bedoeld om zichtlijnen op het Nieuwe Diep te creëren, maar het asfaltpad sluit aan op het tamelijk smalle pad tussen het noord- en middenveld van de Joodse Begraafplaats, dat zich er niet voor leent om verbreed te worden en op dit moment niet intensief gebruikt wordt. Dus waarom dan moeite doen voor die zichtlijnen? Al met al vinden wij deze vork een ongelukkig plan, o.i. kan dit idee beter helemaal geschrapt worden.
- Ook het ingetekende asfaltpad ten noorden van de Maalkom vinden wij geen goed idee. Dit is nu een struinp pad langs een kleine ligweide met een intiem karakter; vooral zo houden.
- Geen verlichting svp! Het hoort bij het karakter van natuurpark dat het Flevopark 's nachts helemaal donker is. In West-Nederland zijn steeds minder onverlichte plekken en in stedelijke gebieden zijn ze al helemaal schaars. Kunstlicht verstoort het dag-nachtritme van dieren. Vleermuizen, insecten zoals nachtvlinders, vogels en amfibieën (zoals padden) kunnen allemaal door kunstlicht beïnvloed worden met negatieve impact op ruimtelijke oriëntatie, voortplanting, seizoenstrek en voedselzoekgedrag. Het Flevopark biedt bijvoorbeeld onderdak aan verschillende vleermuissoorten (tijdens de laatste Nacht van de Vleermuis zijn watervleermuizen, dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen gezien). Rond het nieuwe 'vleermuisbunkertje' aan de zuidkant van het park moet het zo donker mogelijk zijn. Kortom, reden genoeg om geen extra kunstlicht toe te voegen aan het Flevopark. Wij pleiten er juist voor de huidige lichtoverlast vanuit tennisbanen en tramhalte terug te dringen door een betere richting van de lampen.
- Wij zouden ons voor kunnen stellen dat (op de langere termijn) de locaties voor de Tiebreakers en Jeugdland worden omgewisseld, om zo Jeugdland directer aan het park te koppelen. Dit is een veel logischer indeling, omdat functie en inrichting van Jeugdland veel meer horen bij het park dan de tennisvelden van de Tiebreakers: zo kan het park écht vergroot worden. En zo wordt Jeugdland bovendien toegankelijker voor kinderen uit de Indische Buurt.

Horeca

- Hopelijk levert overleg met exploitant Flevor over ruimere openingstijden iets op. Zolang dat nog niet het geval is, kan het beste met ventvergunningen voor mobiele horeca gewerkt worden; dus geen permanente andere horeca-locatie.
- Wij pleiten voor intrekking nachtvergunning Flevor, want past niet bij het natuurlijke en stille karakter van het park. De speeltuin is juist een logische plek voor laagdrempelige daghoreca – waar je koffie kunt drinken, een broodje of soep kunt kopen, eventueel aan het eind van de dag iets kunt eten. Het aantal bezoekers van het park varieert sterk met het weer. Als dat betekent dat commerciële horeca-exploitatie op deze plek alleen kan met een nachtvergunning, zou o.i. de commerciële exploitatie op deze plek ter discussie gesteld moeten worden. Het zou een geweldige aanwinst voor het park zijn als de horeca bij de speeltuin meer zou aansluiten bij de sfeer van het park en de speeltuin.

Parkmeubilair

- Het plaatsen van meer banken met bijpassende afvalbakken is een goed idee. Ronde banken rondom bomen kunnen ook aardig zijn. Verder zou bij de plaatsing van parkmeubilair gelet moeten worden op de bezonning (= op verschillende momenten van de dag zowel zon- als schaduwplekken) en de plaatsing van parkmeubilair op plekken waar iets 'gebeurt': zicht op het water, bij nieuwe bloemenzones e.d.

Verkeer

- Op drukke dagen staan of liggen er veel fietsen in het park, bv bij zwemplek aan Nieuwe Diep. Daarom fietsenrekken plaatsen aan de randen van het park, met name aan de Valentijnkade voor bezoekers uit het Sciencepark.
- Het park autovrij maken door plaatsing van met sleutel te bedienen paaltjes bij de entrees; alleen met ontheffing is autoverkeer dan nog toegestaan.

4.4 Entrees: park beter zichtbaar maken

- Wij ondersteunen de ideeën voor het verbeteren van de entrees. Een poort aan de Valentijnkade maakt die ingang van het park intiemer. De zieke kastanjabomen hier geleidelijk vervangen zodat het geen kaalslag wordt, dat zou kunnen door nu al preventief jonge eiken en beuken tussen/voor de kastanjes te planten.
- Hoofdentree bij de Hekkepoort inderdaad lichter maken door bomenkap (wel met ecologisch advies en met respecting van de grafrust). Tegelijk viaduct aantrekkelijker maken en het nogal stenige Javaplantsoen vergroenen zodat het park zich gaat uitstrekken tot in de Indische Buurt. In een overleg over de aanpak van de omgeving van de Flevoparkschool, waar een van onze bestuursleden bij aanwezig was, is door het stadsdeel verteld dat al dit jaar de Hekkepoort wordt aangepakt. Er werd gesproken over een hellingbaan of luie trap (in plaats van de huidige trap) om de entree vanaf het Javaplantsoen te verbeteren. Wij zijn voor een verbetering van die entree, maar zijn geen voorstander van een hellingbaan. Het lijkt ons geen goed idee als dat een fiets/brommerpad wordt. Een luie trap in combinatie met fietsstallingmogelijkheden (nietjes) op het Javaplantsoen lijkt ons een beter idee.
- Waarom gebeurt er niet meer aan het voorterrein van het zwembad met de tramhalte? Dat is nu een lelijke strook terwijl dit ook een belangrijke toegang tot het park vormt. Dit gebied zou groener moeten worden, terwijl er bovendien een poort naar het park zou kunnen komen naast het zwembad waardoor de nu heel onopvallende entree aan deze

kant meer allure krijgt. Verder wordt het helofytenfilter nergens genoemd, maar als waterzuivering hoort dit ecologisch gezien ook bij park en Nieuwe Diep. Is dit groengebied sterker aan het park te verbinden?

- Aan de zuidkant kan meer verbinding worden gemaakt met het Sciencepark door de oever langs de Ringvaart aantrekkelijker te maken als natuurzone en op die manier bij het park te betrekken. Zeker als het plan lukt om auto's hier te weren en te laten parkeren in Sciencepark, kan hier een fraai fietspad resulteren.
- De beoogde twee nieuwe bruggen aan de zuidoostkant maken een mooi fiets-, wandel- en hardlooprondje mogelijk via de kanaaldijk. In combinatie met de brug met de rode toldeur tussen Sciencepark en Valentijnkade/Kramatweg kan een doorgaande fietsroute rondom het Flevopark tot stand komen.
- Bij alle ingangen een informatiepaneel plaatsen. Mogelijk kan er op een of twee plekken een glazen kastje met wandelroutes komen (bomenroute, historische route etc).

4.5 Ligging aan Nieuwe Diep benutten

Nieuwe Diep als ecologisch milieu

- Het Nieuwe Diep wordt vreemd genoeg alleen vanuit recreatieoogpunt bekeken, terwijl een afweging nodig is met de ecologische betekenis. Anders dan veel plassen aan de buitenrand van Amsterdam is het Nieuwe Diep geen zandafgravingsplas, maar een in 1422 door een dijkdoorbraak ontstaan natuurlijk fenomeen met een rijke ecologie. De situatie ligt verschillend voor Boven- en Benedendiep. Het Bovendiep staat geheel in het teken van (gemotoriseerde) waterrecreatie. In het Benedendiep liggen juist belangrijke kansen voor versterking van ecologische waarden; recreatie komt hier wat ons betreft duidelijk op het tweede plan. De oever aan de Merwedekanaaldijk is bovendien onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland.
- We stellen voor de westrand van het Benedendiep om te vormen tot een natuurvriendelijke oever. Door de jachthaven (inmiddels buiten gebruik op eigen boten van de exploitant na) en de woonboten is een heel stuk van de oever ontoegankelijk. Als de vergunningen aflopen, zou toegewerkt moeten worden naar het verdwijnen van de haven en de arken. Overigens hoeven de vele ongebruikte meerpalen in de jachthaven niet te verdwijnen: ze zijn een geliefde zitplek voor vogels.
- In het midden van het Benedendiep kan een vogeleiland aangelegd worden.

Beperkte recreatiefaciliteiten

- Twee zwemplekken lijken ons genoeg: de huidige aan de kant van de grote vijver en eentje aan de kanaaldijk (door plaatsing van een steiger). Zwemplek in noordhoek is zeker geen goed idee want dat is heel natuurlijke rietzone met broedvogels. Een steiger met trapje is beter dan een aflopende oever want die steiger kun je ook gebruiken voor schaatsen onderbinden plus dat dieren eronderdoor kunnen. Geen gemeentelijke marketing om de zwemplekken te promoten. De zwemplek aan de kant van de grote vijver is te breed ingetekend; wilgenbosje kan deels behouden blijven (bomenman Marc Oerlemans had daar een plan voor). Deze recreatieplek moet juist niet de allure krijgen van een strand, dus niet een brede open strook maken.
- In beperkte mate recreatie met kano's en roeiboten op het Benedendiep met verhuur vanuit Jeugdland. Geen functie hierin voor de jachthaven aan de westoever, die zou daar juist weg moeten om een natuurvriendelijke oever te kunnen maken.

4.6 Joodse Begraafplaats

- Begraafplaats 'optimaal zichtbaar maken' vanaf de randen is overdreven. Juist het verscholen en intieme karakter verleent dit gebied een bijzondere waarde.
- Kappen van bomen bij Hekkepoort kan inderdaad deze sombere entree lichter maken, maar wel op basis van een goed ecologisch advies en met inachtneming van het feit dat hier in grafvelden gekapt gaat worden.
- Verdere verbossing op het grote veld tegengaan met een vrijwilligersgroep vereist wel begeleiding van een stadsecoloog en dient buiten het broedseizoen te gebeuren.
- Naar wij hebben begrepen is Stichting Eerherstel gekant tegen het kappen van bomen in het beboste grafveld aan de kant van de Kramatweg. Dan vinden wij kappen van zichtlijnen in de struinstrook ook niet zinvol.

4.7 Dubbelgebruik voorzieningen

- Wij zijn er voorstander van om uit te zoeken of het zwembadterrein buiten het zwemseizoen opengesteld kan worden voor parkbezoekers. De ligweides zouden dan een natuurlijker karakter moeten krijgen, zodat de scheiding tussen beide milieus minder sterk wordt. Maar dit dubbelgebruik mag de basisfunctie van het terrein niet in de weg staan: ligweide van het openluchtzwembad, wat een van dé charmes is van dit bad.
- Wat betekent dubbelgebruik van zwembad en sporthal?

4.8 Participatie en kaders voor kunstbeleid en evenementenbeleid

Evenementenbeleid

- Wij kunnen ons vinden in de huidige tekst 'Stimuleren van passende culturele, intieme en educatieve evenementen'. Evenementen moeten er dus op gericht zijn een bij het park passend publiek aan te trekken; het aantrekken van een 'andersoortig publiek' is geen reden om een evenement naar het park te halen, zoals nu ook gesuggereerd wordt. Passende activiteiten zijn bijvoorbeeld een jaarlijkse Dag van het Park, de buurtcamping, een excursieprogramma door het jaar heen met natuur- en historische excursies, en kleinschalige activiteiten in het zwembad en bij de tuindershuisjes. Niet-besloten festivals met een kleinschalig karakter zijn ook welkom. Besloten festivals echter en het dagenlang afsluiten van een groot deel van het park in de zomerperiode voor op- en afbouw zijn in strijd met het centrale doel van het ambitiedocument om het park gebruiksklaar te maken voor een (sterke) groei in het aantal bezoekers.

Kader voor kunst

- Op korte termijn dient een kader voor kunst in het Flevopark opgesteld te worden, nu de mogelijke 'schenking' van een beeld van Piet Parra door Appelsap tot onrust onder liefhebbers van het park heeft geleid. Inspraak en het bieden van een keuzemogelijkheid dienen onderdeel van dat toetsingskader te zijn. Wat ons betreft komt alleen kunst in aanmerking die zich op niet-agressieve of afstotende wijze verhoudt tot het natuurlijke karakter van het Flevopark en die is afgestemd op de kenmerken van de huidige gebruikers van het park. Zij moeten hier met plezier naar kunnen kijken.

Participatie

- Het houden van drie schouwen op vaste momenten per jaar (rond 21 maart, 21 juni en 21 september) is een uitstekend idee, VVF neemt daar graag aan deel. Waarbij we ook inzage zouden willen krijgen in het beheerplan, wat tot nu toe niet het geval is.

- VVF onderzoekt de mogelijkheden voor het opzetten van een vrijwilligersgroep voor ondersteunende werkzaamheden op het gebied van natuurbeheer. Daarbij wordt samengewerkt met Stichting Eerherstel Joodse Begraafplaats Zeeburg, die ook met een vrijwilligersgroep voor natuurbeheer wil gaan werken.

15 september 2017

Bestuur Vereniging Vrienden van het Flevopark:

Goos van der Sijde

Gina Houwer

Rens van der Linden

Lia de Lange

Hansje Galesloot